

UDK: 634.33:631.53
Originalan naučni radOŽILJAVANJE ZRELIH REZNICA LIMUNA
(*Citrus limon* (L.) Burm. i *Citrus meyerii* Y. Tan.)

R. Popović, M. Plamenac, M. Radulović, N. Mičić*

Izvod: U ovom radu su prikazani rezultati proučavanja uticaja fitohormonalnih materija indol – buterne kiseline (IBA) i alfanafil sirćetne kiseline (NAA) na procenat ožiljavanja zrelih reznica limuna. Najbolje ožiljavanje je registrovano u sorte Meyer (86,66%) koja je tretirana sa 3000 ppm IBA, a najslabije u sorte Mjesečar (20,00%) koja je tretirana sa 0,1% NAA.

Analizom varijanse i t-testom je utvrđeno da uspjeh ožiljavanja zavisi od eksogenog dodavanja fitohormona i vrste fitohormona kojom su reznice tretirane.

Ključne reči: limun, vrsta, sorta, reznica, fitohormon, ožiljavanje.

UVOD

Sadnice limuna se mogu proizvesti vegetativnim putem ožiljavanjem zrelih i zelenih reznica, kalemljenjem (transplantacijom) sijanaca (*Poncirus trifoliata* L. *Citrus bigaradia* L.) sa plemenitim sortama i generativnim putem iz sjemena.

U praksi se najviše koristi metod transplantacije, očenjem natjerajući i spavajući pupoljak na otvorenom i u zatvorenom prostoru (staklenik i plastenik) uz primjenu odgovarajućih klimatskih uslova, u prvom redu temperature (18–20°C) radi uspješnog kalusiranja i srašćavanja na spojnom mjestu između podloge i plemke.

Međutim, u posljednje vrijeme sve se više primjenjuje i razmnožavanje limuna ožiljavanjem reznicama. Neke sorte limuna (Meyer i Mjesečar) dobro se ožiljavaju i reznicama uz egzogenu primjenu fitosintetičkih hormonalnih materija

* Dr Ranko Popović, Maksim Plamenac dipl. inž., dr Momčilo Radulović, Biotehnički institut Podgorica, Centar za suprotropske kulture, Bar, dr Nikola Mičić, Centar za voćarstvo i vinogradarstvo, Čačak

koje izazivaju mnogobrojne korisne reakcije i utiču na razvoj kalusa u bazalnim zonama ožiljavanja reznica i na veći procenat ožiljavanja i razgranatiji korjenov sistem.

U rasadničkoj proizvodnji su naročito značajni uspjesi postignuti korištenjem sintetičkih fitohormonalnih materija indol-buterne kiseline (IBA) i alfa-naftil sirćetne kiseline (NAA) u različitim koncentracijama.

Ožiljavanje reznica zavisi od unutrašnjih relativnih činilaca (stadijuma mladosti reznice) i od spoljašnjih činilaca: zatvorene i svijetle prostorije (plastenika ili staklenika), supstrata, temperature, vlažnosti, vremena postavljanja reznica i vrste i doze tretiranja sa biostimulatorima rastenja.

Mnogi autori, od kojih navodimo neke, proučavali su problematiku i metod ožiljavanja drvenastih reznica: *Ali i Westwood* (1986), *Howard i Nahlawi* (1969), *Baldini* (1976) i dr. Oni navode da ožiljavanje reznica u velikoj mjeri zavisi od količine prikupljenih rezervnih materija, te kao termine tretiranja reznica preporučuju februar – mart.

Velike mogućnosti uštede matičnog početnog materijala, radne snage i sigurnost proizvodnje ovim načinom, privlači sve veći broj istraživača u svijetu i u nas da se posvete ovom problemu.

Primjena fitohormona u procesu ožiljavanja zrelih reznica limuna u svijetu i u nas je manje ispitivana nego na ostalim voćnim vrstama. Na problemima ožiljavanja pojedinih vrsta, vremenu postavljanja reznica, vrsti fitohormonalnih materija i supstrata radili su: *Popović* (1984, 1997), *Veličković i sar.* (1984), *Kapetanović i sar.* (1975), *Bakarić* (1974), *Hagson* (1967), *Tabain* (1975) i dr.

Cilj ovog rada je da se utvrde vrste fitohormona koje utiču, djeluju na proces ožiljavanja zrelih reznica limuna radi dobivanja kvalitetnih sadnica na sopstvenom korijenu i njihove preporuke za proizvodnju i plasman na tržištu.

MATERIJAL I METODE RADA

Uticaj fitosintetičkih sredstava indol-buterne kiseline (IBA) i alfa-naftil sirćetne kiseline (NAA) na ožiljavanje zrelih reznica limuna proučavan je u plasteniku Centra za subtropske kulture u Baru u periodu od 1995–1997. godine.

Reznice za ožiljavanje su uzimane sa umatičenih stabala sorata Mayer i Mjesečara početkom aprila.

Meyer je dobio ime po Franku N. Meyeru koji ga je uveo iz Kine u SAD 1908. godine, odakle se u ograničenoj mjeri proširio i u druge zemlje, pa tako i na Sredozemlje.

Prema *Tutberidzu* (1971) *Meyer* se smatra hibridom limuna s mandarinom unšiju. Razvija srednje bujno stablo u obliku žbuna. Rodnost mu je velika i redovna. Plod je srednje krupan (oko 80 grama), ovalan, glatke kore, specifične arome. Pogodan je za uzgoj u loncima u zatvorenom prostoru.

Mjesečar je sorta limuna koja ima jako razvijeno stablo, a mnogo se uzgaja u loncima u zatvorenim prostorima.

